

Lausunto Julkisen hallinnon ICT:n hyödyntämisen strategiasta 2012-2020

Viite: Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö VM 155:00/2011

Valtiovarainministeriön johdolla on valmisteltu ehdotus ensimmäiseksi valtionhallinnon ja kuntasektorin yhteiseksi tieto- ja viestintätekniikan (ICT) hyödyntämisen strategiaksi. On hyvä, että strategia yleensä on tehty.

On kuitenkin yllättävää, että kyseessä on ensimmäinen valtionhallinnon ja kuntasektorin yhteinen ICT-strategia – näillä aloilla on harjoitettu varsin laajaakin ICT-toimintaa jo runsaan puolen vuosisadan verran.

Toisaalta tämä saattaa antaa realistisen kuvan sähköiseen hallintoon liittyvien asioiden tilanteesta tämän päivän Suomessa. Ongelmana on usein ollut se, että uusia palveluja on alettu tuottaa vanhojen palvelujen rinnalla, omissa siiloissaan, ikään kuin valinnaisina palvelumuotoina. Vanhaa organisaatiokulttuuria ja vanhoja prosesseja ei ole läheskään aina voitu muuttaa, tuloksena on usein ollut sekavuutta ja tehottomuutta virastojen omassa toiminnassa ja erityisesti virastojen välisessä yhteistoiminnassa. Selkeä johtajuus on puuttunut. Uusi strategia ja siihen liittyvät käytännön toimenpiteet ovat enemmän kuin tarpeen.

Lausuntopyynnön kohteena olevalla alueella toimii kymmeniä ja kymmeniä johtoryhmiä, neuvottelukuntia, neuvostoja, työryhmiä,... on lukuisia strategioita, linjauksia, politiikkaohjelmia, suosituksia,... Kokonaistilanteen hahmottaminen on todella haastavaa. Sinänsä tämä kuvastaa yhden strategian linjausalueen tärkeyttä: Selkeät tietohallinnon rakenteet.

Strategian vision sanotaan vahvistavan Suomen asemaa sähköisten palvelujen kärkimaana. Suomi sijoittuu erilaisissa vertailuissa vaihtelevasti, usein kohtalaisen hyvin, mutta sähköisten palvelujen kärkimaana sen ei voi sanoa olevan. Naapurimaistamme esimerkiksi Viro on toteuttanut sähköisiä palveluja verrattomasti edullisemmin ja nopeammin, mainittakoon esimerkkinä vaikkapa terveydenhuollon järjestelmät, etä-äänestyksen järjestelmä ja

sähköinen kansalaiskortti. Näistä järjestelmistä ja niiden toteuttamistavasta kannattaisi ottaa oppia Suomessa.

Strategian mukaan nykyinen tietohallinnon ohjausrakenne ei riittävästi tue yhteistyötä ja yhteisen tahtotilan toteutumista. Ohjausrakenteen ja johtamisen puutteiden vuoksi tavoitteiden saavuttaminen vaatii usein yllättävän pitkän ajan. On vaikea muuten ymmärtää, miksi esimerkiksi käyttäjien tarpeista lähtevät palvelut ja tiedot ovat helposti ja turvallisesti saatavilla ja käytettävissä tavoitetilassa vasta vuonna 2020. Tavoiteasetannan tulisi olla huomattavasti kunnianhimoisempi, ehkäpä jo vuonna 2015?

Strategian tavoitteiden tulisi olla sellaisia, että niiden pohjalta voidaan johtaa suorituskyvyn mittarit. Tältä osin strategia on suurelta osin epäonnistunut ja tulee olemaan vaikeaa aikanaan arvioida strategian onnistumista. Strategia voisi olla tässä suhteessa huomattavasti konkreettisempi.

Strategian toimeenpano toimenpiteineen edistää koko julkisen hallinnon tietohallinnon toimintaa ja tuloksellisuutta. Selkeitä toimenpiteitä ovat toiminnan keskittämiseen tähtäävät toimenpiteet. Niillä voisi olettaa saatavan hyvällä ja tehokkaalla johtamisella nopeasti merkittäviä kustannussäästöjä ja tehokkuushyötyjä.

Koko strategian toteuttamisen kannalta olennaisin kohta on Rakenteet selkeämmiksi ja siihen liittyvä johtamisen kehittäminen ja hallintorakenteiden sekä vanhentuneen säädöspohjan uudistaminen. Jos tätä kokonaisuutta ei saada nopeasti modernille tasolle, ei strategian tavoitetilan saavuttaminen onnistu edes vuoteen 2020 mennessä. Tässä valossa on huolestuttavaa, että tietohallinnon ohjauksen ja palvelutuotannon rakenteita selvittävän työryhmän ehdotusten määräaika on vuoden 2014 loppuun mennessä. Selvitystyölle riittävä aika olisi puoli vuotta.

Siis ripeyttä strategian toteuttamiseen, ei liian pitkiä, toimintaa halvaannuttavia määräaikoja. Ei suunnittelua suunnittelun päälle, vaan nopeita konkreettisia toimenpiteitä. Sitä odotamme.